

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

30. De Officio Legati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

17 Demum sciendum, quod *Delegatio* expiret.

I. *Revocatione*, aut morte delegantis vel subdelegantis re integrâ ante citationem, *c. gratum. 20. hoc tit. juncto c. fin. de Officio Legati. c. 6. & 7. hoc tit. in 6.*

II. *Morte Delegati*, neque transit ad successores, nisi facta sit delegatio non sub nomine proprio, sed sub nomine dignitatis v. g. tibi Abba, tibi Episcopo delegamus, &c. *c. quoniam. 14. hoc tit. Zoëf. eod. v. num. 33.*

III. Si *Delegatus* pronunciaverit sibi jurisdictionem non competere propter delegationem invalidam, *cap. significantibus. 38. hoc tit.*

IV. *Lapsu temporis* ad delegationem expediendam præfinita, nisi consensu partium prorogetur. *c. 4. ubi Gl. c. consuluit. 24. b. l. 2. §. 2. ff. de Judic.*

V. Postquam judex delegatus per se vel per alium sententiam executioni mandaverit, aut mandari præceperit, *cap. in litteris 9. hoc tit.*

18 VI. Denique recusatione suspecti. *c. causam. 17. & c. insinuante. 25. hoc tit.* Recusationis autem causa ita tractatur: si Delegatus Papalis sit, qui suspectus dicitur, & is condelegatum habeat cum clausulâ? *quod si non omnes &c.* causa suspicionis ab hoc condelegato cognoscatur. Sin minus, Arbitri communiter eligentur, qui cognoscere & pronunciare debent, verane sit & legitima causa suspicionis, *c. suspicionis. 39. & ibi DD. h. t.* ita ut si pronunciaverint justam, expiret delegatio, si injustam, delegatus valeat ut prius procedere, *c. secundo 41. §. 1. de Appell. & c. legitima. 2. eod. in 6.* poterit quoque Delegatus, antequam suspicio contra ipsum proponatur, causam subdelegare: postquam verò suspicio proposita est, non aliter valebit subdelegatio,

quàm cum consensu recufatoris. Imò si iam pronunciatum sit, veram esse causam suspensionis, tunc ne quidem cum consensu recufatoris subdelegatio fieri poterit, quia per talem sententiam prorsus desit delegatio (non ordinarij, ut suo loco dicitur) jurisdictionis, *c. Judex. 5. hoc tit. in 6.* Et hæc ita se habent, si Delegatus Papalis sit. Si vero Delegatus sit vel Officialis Episcopi, qui ut suspectus recufatur, hujus recufationis cognitio ad Episcopum pertinebit. *c. si contra. 4. hoc tit. in 6.* De hoc plura infra in *Tit. de Appell. Lib. II.*

TITULUS XXX. De Officio Legati.

SUMMARIÆ.

1. Legati qui dicantur?
2. Legati Sedis Apost. triplices.
3. Legatorum officium.
4. Legati de Latere potestas.
5. Legatorum de latere circa beneficia potestas in Germania.
6. Nuntij Apostolici potestas.
7. Nuntius cum potestate Legati de latere missus quid possit?
8. Legatum se dicens debet probare, nisi fuerit Cardinalis.
9. Nuntij Apostolici ambientes litteras recommendationis à Principibus excommunicantur.
10. Legati nati potestas.
11. Legati hodie in prima instantia non debent impedire Ordinarios.
12. Exempti possunt prorogare jurisdictionem Legati nati.
13. Legati officium qualiter finiatur?

Legatus aliter in Jure Civili, aliter in Jure nostro Canonico accipitur. Etenim in Jure Civili Legati dicuntur non tantum missi ad pacem vel aliud arduum negotium inter Principes tractandum (quorum violatio juri gentium adverfatur, *cap. 1. in*

ius gentium. 9. dist. 7.) sed etiam vicarij præsidum & proconsulum, quibus ab ipsis præsidibus & proconsulibus iurisdic-
 tionem mandata fuerat. l. vicarius. 13. ff. de Legatione. & tot. tit. ff. de Legato proconsul. Verum in Jure Canonico Legati s. Pontificis non tantum mandata & vicariam, sed ordinariam iurisdictionem habent, & ipsis præsidibus & proconsulibus, qui olim apud Romanos ad regendas provincias deputati fuerant, comparantur, cap. 2. hoc tit. in 6. quorum Auditores, quos tales Legati constituere solent in provincijs sibi commissis, potius legatis proconsulum accesserit possunt.

2. Sunt autem Legati Apostolici in triplici differentia; quando enim Papa unum ex Collegio Cardinalium suorum quasi à latere suo (cui Cardinales semper assistunt) ad aliquam provinciam dimittit, dicitur Legatus de latere; quando alium Clericum, Episcopum, vel Prælatum non Cardinalem dimittit, dicitur Nuntius Apostolicus, vel Legatus missus; quando denique titulus legati alicui Archiepiscopatu vel alteri Ecclesie annexus est, dicitur Legatus natus, circa hos igitur

3. Quartum est quodnam sit Legatorum officium? Officium omnium Legatorum esse, in spiritualibus & Ecclesiasticis negotijs supremam in provincijs Ecclesie catholice gubernationem, & inspectionem habere, Principes & populos in fide & affectione erga Sedem Apostolicam conservare, Constitutiones Pontificias in usum deducere, aut quo minus juxta statum provinciarum deduci possint, summum Pontificem informare, aliisque, quæ pro utilitate Ecclesie expedire viderint, ad ipsum referre, & ideo Præsidibus & Proconsulibus comparantur, quibus olim Imperatores provincias regendas distribuebant, ut tantò faci-

lius universum populum Romanum in obedientia continerent.

Quæritur II. qualis potestas competat Legato de latere? R. Eum dignitate & potestate ceteros legatos longè antecellere. cap. 1. hoc tit. in 6. nam in primis præsentem Legato de latere alij legati non debent uti insignibus, aut officio suæ legationis, propter reverentiam enim majoris judicis suspenditur iurisdicção minoris. textus & Gloss. in cap. volentes. 8. hoc tit.

II. Legatus de latere ipso jure potestatem habet judicandi exemptos, & Abbatum exemptorum electiones confirmandi. cap. si Abbatem. 36. §. 1. de Electione. in 6. Gloss. in cap. 1. v. universas. hoc tit.

III. Absolvere potest percussores clericorum undecunque advenientes à censurâ reservatâ. cap. ad eminentiam. 20. de Sententia excom. cap. 4. & penult. ubi Gloss. in v. mittuntur. hoc tit.

IV. Circa dispensationes, absolutiones, matrimonii solemnizationes habet concurrentem iurisdictionem cum quolibet Ordinario suæ provincie. Barb. Juris Ecclesiast. univers. lib. 1. cap. 5. num. 72.

V. Potest in provincia sua concedere indulgentias centum dierum, quæ etiam durant finito officio legationis. Barb. d. loco num. 5.

VI. Potest facere statuta obligantia provinciam circa negotia spiritualia & ecclesiastica, quæ durant in perpetuum etiam post decessum suum, usque dum ab alio majore, vel simili potestate prædito revocentur, quæ tamen potestas generaliter Legatis, adeoque etiam alijs, quàm de latere attributa est. cap. fin. hoc tit. cap. 2. in eodem in 6.

VII. In conferendis beneficijs Legato de latere ampla potestas concessa est, nimirum conferendi quolibet etiam ad Sedem devoluta beneficia suæ provincie, ita ut

Y

inter

ANGEL
 DE
 OFFICIO
 LEGATI
 DE LATERE
 III
 72

inter ipsum & ordinarium Collatorem locus sit præventioni, sed & vacatura suæ collationi reservandi, dummodo non reservet pro speciali persona (ob periculum scilicet captandæ mortis) vel eundem collatorem binâ reservatione non impediat, aut gravet, *cap. 1. 3. & 4. hoc tit. in 6. cap. 2. de Præbendis in 6.* Item dummodo non sint dignitates, vel beneficia electiva. *d. cap. 4. aut de jure patronatûs laicorum competente ex fundatione, constructione, vel dotatione, cui nec ipse Pontifex solet derogare. Barb. d. loca num. 46.* In unienâ quoque Episcopatibus, vel transferendis Episcopis, eximendis Ecclesijs, & alijs, quæ in signum præminentia sunt reservata Sedi Apostolicæ, Legatus potestatem non habet. *cap. 3. & 4. x. hoc tit.*

Queritur autem III. an etiam in Germania talis potestas conferendi beneficia Legatis competat? *q.* quia in *Concordatis Germaniæ* inter Nicolaum V. Pontificem, & Fridericum Imperatorem, aliosque Principes & Prælatos Germaniæ initis diserte promittit summus Pontifex, quod in mensibus Ordinariorum & beneficiis non reservatis nolit eorundem Ordinariorum collationem impedire, ideo Legatus Pontificis id facere nullatenus potest, cum non sit supra jus, neque aliquid valeat, quod juri deroget, præsertim pactis, & contractibus, teste *Barb. d. cap. 5. n. 10.* Ad summum igitur Legatis in Germaniâ jus remanet conferendi beneficia ex negligentia inferiorum ad Sedem Apostolicam devoluta; non item beneficia reservata, nisi ex speciali privilegio. *Gloss. in cap. 1. in v. ampliori. hoc in 6.* Imò si beneficium ex negligentia Abbatis exempti esset ad Episcopum, seu Sedis Apostolicæ delegatum devolutum, *juxta Clem. unicam. de Sup. neglig. Prælatorum,* communiter sentiunt Authores, teste Erasmo

à Chokier. *de Jurisdictione Ordinarii in exemptos parte 2. quest. 2. num. 18.* *seq.* quod Legatus *de Latere* in hoc casu Episcopi collationem impedire non possit, quia Legatus habet Privilegium conferendi beneficia generale, Episcopus verò hoc casu speciale, in omni autem jure generi præspeciem derogatur. *cap. 2. hoc tit. cap. 13. neri. 34. de Reg. Juris in 6. Leg. in toto. 80. ff. eodem tit.*

Queritur IV. qualenam potestatem habeat *Nuntius Apostolicus*? *q.* totam potestatem *Nuntii Apostolici* esse potissimum de sumendam ex ejusdem commissione vel privilegio. Etenim de jure communi neque in beneficiis, *cap. 1. hoc tit. in 6.* neque in causis exemptorum, *cap. si Abbatem. 26. vers. hujusmodi. de Electione in 6.* vel in alijs singularis potestas ipsi tributa reperitur, nisi quod in *cap. penult. hoc tit.* absolutio à percussione Clerici, circa subditos tamen solummodo suæ provinciæ, concedatur, & in *cap. fin. hoc tit. & cap. 2. eodem in 6.* *Judex ordinarius* pronuntietur. Specialiter verò

Queritur V. quid censendum de *Nuntio*, qui ad Imperatorem, aliosque Reges mittuntur cum Titulo: *Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de latere*, quæ *clausula* de stylo curiæ Romanæ solet ad illi Legatis, quibus S. Pontifex vivâ voce legationem demandavit, teste *Hoftiensis in princ. hoc tit.* Nihil interesse, an quis Legatus *de Latere* sit, vel *eum potestate Legati de latere* mittatur, docet *Zoëstus hoc tit. num. 15.* *Garc. de Beneficiis parte 5. cap. num. 82. arg. legis 1. ff. de Tutoribus datus.* ubi Proconsul, & proconsulari potestate præditus equiparari videntur.

Verùm mihi semper probabilius visum est, tantum interesse inter verum Legatum *de Latere*, & Nuntium missum *cum potestate*

state Legati de Latere, quantum interest, an quis habeat jurisdictionem ordinariam à lege, vel tantum specialiter demandatam; an quis sit Episcopus, vel tantum Vicarius Episcopi; Cardinalis, vel vices gerens, Dominus, vel tantum Procurator cum generali mandato. Etenim *hic Titulus* cum sit de jure scripto incognitus, & tantum de stylo Curie uittatus, ideo etiam de jure nulla specialis potestas ipsi adscripta est, & sicut Vicarius Episcopi cum generali mandato ut possit omnia, quæ Episcopus, Procurator ut possit omnia, quæ Dominus, non potest quedam majoris præjudicii, quæ Episcopus, vel Dominus non fuisset verisimiliter in specie concessurus. *cap. qui ad agentium. 4. de Procuratoribus in 6.* sic nec *Nuntius*, cui data est potestas omnia faciendi, quæ Legatus *de latere*. Ita sanè Piafocius in *praxi Episcop. parte 2. c. 5. n. 9.* expressè docet, quod *Nuntius cum potestate Legati de Latere* missus beneficia conferre nequeat, nisi ex speciali privilegio, & recte allegat textum in *cap. 1. hoc tit. in 6.* ubi legatus, qui Cardinalis non sit, denegatur potestas conferendi beneficia, *quantumcumque*, aut ibidem Pontifex, *plenam legationem obtineat*. Ipsi quoque prioris sententia Authores, Garcia, *d. cap. 6. num. 53.* de stylo Curie magnam differentiam inter Legatos *veros de latere* & *Nuntios* cum simili potestate missos admittere debent, quod illi regulariter omnia beneficia, sicut verò tantum simplicia, quæ valorem 24. Ducatorum non excedunt, conferre permittuntur. Ex quo etiam à minori ad majus inferre licebit, quod similes *Nuntii* neque in Exemptos habeant jurisdictionem sine speciali mandato; nam beneficia tantum de Episcopi, Exemptorum autem caute ille præjudicio Papæ sunt. Sed nec Legatus *natus* presente tali Nuntio veri-

similiter sua insignia, purpuram scilicet & alia, quæ enumerat Barb. *d. loco. num. 22.* deponeret. Non obest *d. L. 1. ff. de Tutoribus datus*. Quia ibi non dicitur, quod vices Proconsulis aut Præsidis gerens omnia possit, quæ Præses, vel Proconsul, sed tantum agitur de datione Tutoris; à particulari autem ad universale non est bona illatio, eadem enim datio tutoris in *d. L. 2. §. 1.* etiam Legato Proconsulis permittitur, qui tamen utique potestate minor est Proconsule. Item non obstat, *cap. si Papa. ro. de Privilegiis. in 6.* ubi dicitur, quod verba Papæ aliquid operari debeant, nihil autem operarentur, si Nuntius *cum potestate Legati de latere* missus non haberet majorem potestatem, quam alius Nuntius. *n.* enim talia verba operari relative, quia se referunt ad mandatum Pontificium, & privilegium, quod in ampliori forma datur talibus Legatis, quam aliis; & ut compendio dicam, potestas istorum Legatorum non ex Titulo seu clausula, sed Titulus ex potestate in literis commissionis inserta deducitur.

Queritur VI. an asserenti se Legatum à summo Pontifice missum, credi debeat citra exhibitionem mandati Apostolici? *n.* esse distinguendum inter Legatum Cardinalem, & Nuntium Apostolicum: Cardinali enim asserenti se Legatum (dummodo noscatur esse Cardinalis) creditur sine aliâ probatione, eo quod Cardinales non solent à Curia abesse sine officio Legationis, nisi tamen aliqua à jure communi sibi non concessa prætenderet, qualia non præsumerentur aliter, quam ex mandato Apostolico probata. Inferiori autem Clerico vel Prælato asserenti se Nuntium Apostolicum non habetur fides, nisi ostensis literis Papalibus. Textus & Gloss. in *cap. fin. dist. 97. c. cum in jure. 31. de Officio delegati.* Azor. *Instit.*

stitut. moral. parte 2. lib. 5. c. 27. quest. penult. Idemque dicendum, tamen si asserat se Nuntium cum potestate Legati de latere: adhuc enim Cardinalis non est, & consequenter illam præsumptionem pro Cardinalibus militantem non habet, generaliter autem Nuntium esse, vel cum simili potestate missum quid facti est, facta autem non præsumuntur, sed probari debent. arg. *L. 2. ff. de Juris & facti ignor.*

9 *Incidenter* hic adnotari potest in Bulla Pij IV. quæ incipit: *Et si Romanorum &c.* excommunicationem esse latam contra quemcunque Nuntium Apostolicum, qui à Principibus, ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus v. g. Cardinalatus alteriusque officii, vel beneficii in curia obtinendi causâ literas commendatitias quovis modo ambierit, sive eorum studio, & favore pro se aut consanguineis suis usus fuerit non tamen additur in d. Bulla hanc censuram esse reservatam.

10 *Queritur* VII. quam potestatem habeat Legatus natus? *¶* de jure communi nec circa collationem beneficiorum, nec circa absolutionem à violenta manuum injectione in Clericum Legato nato quatenus tali competere facultatem. *cap. penult. & c. 1. hoc tit. in 6.* neque jurisdictionem in exemptos, sed totam ejus potestatem ex forma Privilegii, in quo talis legatio concessa fuit, vel alius subsequenter dependere, teste *Gloss. in cap. 1. v. universas. x. hoc tit.* Prout & Cellis. nostro Archiepiscopo Salisburgensi varia concessa sunt privilegia, absolvendi ab hæresi, conferendi beneficia in mensibus Papalibus, ordinandi extra tempora, dispensandi in tertio & quarto gradu ad Matrimonium cum illis, qui labore manuum victum quærunt &c.

Queritur VIII. quomodo intelligendum sit, *d. cap. 1. hoc tit.* ubi dicitur

quòd Archiepiscopus, qui simul est Legatus à subditis Suffraganeorum possit imitari per appellationem, sive per querimoniam adiri? *¶* Legatos quoque de jure habere concurrentem jurisdictionem cum Ordinariis suæ provinciæ, etiam in causis fori contentiosis, ita ut licet Archiepiscopus alius regulariter non habeat jurisdictionem in subditos sui Suffraganei Episcopi extra causam visitationis, appellationis vel negligentie, si tamen sit Legatus possit mox in prima instantia à subdito Suffraganei adiri.

Verùm hodie in Trident. *Seff. 24. de Reform. c. 20.* statutum est, ut causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram locorum Ordinariis duntaxat cognoscantur, neque Legati etiam de latere, Nuntii, Gubernatores, aut alii quorumcumque facultatum vigore Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem præripere, aut turbare præsumant, vel contra laicos, aliasque personas Ecclesiasticas, nisi Episcopo prius requisito, eoque negligente procedant.

Exempli quamvis jurisdictionem alterius judicis in præjudicium S. Pontificis prorogare nequeant, Legati tamen nati jurisdictionem eos posse prorogare, insinuat *Glossa, in d. c. 1.*

Queritur denique, qualiter finiatur officium Legati? *¶* finiiri *I. translatione negotii ad Papam per relationem vel appellationem, cap. licet. 5. l. t. l. 1. C. d. Relat. l. ex illo, 13. C. de Appellat.*

II. Revocatione Legati per Papam, postquam hæc revocatio Legato innotuit; alia gesta per ipsum valent, usque dum habeat revocationis scientiam: imò revocatus non videtur amittere jurisdictionem, priusquam actualiter provinciam exceßerit, arg. *L. 3. ff. de Officio Præsidis.*

III. Per mortem Legati, si legatio perfecta, sed si dignitati annexa sit. Per mortem autem S. Pontificis non extinguitur officium Legati, quia Legatus est Judex Ordinarius. c. Legatos. 2. h. t. in 6.

TITULUS XXXI. De Officio Judicis Ordinarii.

SUMMARIUM.

1. Quis dicatur Ordinarius?
2. Mandata Jurisdictio an sit ordinaria, vel delegata?
3. Referenda est ad ordinariam, non tamen in rigore.
4. Vicarius Episcopi non tantum generalis, sed etiam fori est ordinarius.
5. Quis inter sit in esse, an quis sit ordinarius vel delegatus.

Judicem ordinarium appellamus eum, qui ordinarie in causis controversis adiri & judicare potest. Hæc enim est differentia inter *Delegatum* & *Ordinarium*, quod Jurisdictio Delegati sit restricta ad particularem causam v. g. quæ hic & nunc vertitur inter Titium & Sempronium, & regulariter data non habenti de cetero Jurisdictionem; Ordinarii verò Jurisdictio competat *Jure Magistratus*, quando nimirum aliquis à Principe, Repub. Universitate aut Collegio honesto tale officium consecutus est, cui de Jure scripto vel de consuetudine aliqua Jurisdictio generalis est annexa, ex qua talis Judex in omnibus controversiis, vel certo saltem causarum genere judicare valeat.

2. Sed quid de *mandata Jurisdictione* dicemus; an ordinaria vel delegata appellabimus? Sanè inter *mandatam Jurisdictionem*, & *delegatam*, necessario differentiam esse constituendam, diversa Juris loca evincunt, quæ sine manifestâ contradi-

ctione ceteroquin conciliari vix possent. Etenim in *l. fin. ff. de Off. ejus, cui mand.* & c. negat I. C. quòd mandatam Jurisdictionem habens eam alteri demandare possit. Econtra *l. cum Prætor. 12. §. 1. ff. de Jud.* dicitur, etiam eum, cui mandata est Jurisdictio, Judicem dare posse. Item in *l. 1. ff. Quis à quo appell.* dicitur, quòd ab eo, cui mandata est Jurisdictio, non detur appellatio ad mandantem, sed ad mandantis iuperiorem; econtra in *l. unica. C. Qui pro sua Jurisdictione.* rescribit Imperator à Delegato rectè appellationem ad Delegantem interponi. Quam ob rem rectissime præter alios notavit Fach. 1. Cont. c. 78. & lib. 12. c. 89. Georg. Obrecht. de Jurisd. lib. 4. c. 3. n. 7. quòd mandare Jurisdictionem & delegare plurimum inter se differant: nam in propriis terminis tunc dicitur *Jurisdictio mandata*, quando ea in universum ad omnes generaliter, vel saltem ad omnes unius generis causas committitur, puta quando quis ad totam mandantis Jurisdictionem ejus nomine exercendam, vel saltem in omnibus causis Civilibus tantum, aut Criminalibus tantum Judex creatur; *l. si let. 16. cum l. seq. ff. de Jurisd.* Cujusmodi mandatam Jurisdictionem de Jure Canonico habet Vicarius Episcopi, de Jure Civili Legatus Proconsulis; *l. 4. §. 6. & l. legati. 13. ff. de Off. Proconsulis.* Delegatam verò proprie accipimus, qui ad unam tantum particularem causam terminandam Judex constituitur, utque in Jure Civili quandoque *Judex datus*, quandoque Delegatus appellatur, *d. l. cum Prætor. ff. & l. à Judice. C. de Judic.*

Igitur cum ex istis liquido appareat, mandatam Jurisdictionem non esse delegatam, nisi habentem mandatam Jurisdictionem *Delegatum ad universitatem causarum* dicere velimus, ideo mandatam Jurisdictionem ad ordinariam referendam esse